

VAMMAISNEUVOSTON LAUSUNTO Espoon suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi 2016-2021 (ikäntymispoliittinen ohjelma)

Ohjelma on myönteinen ja innostava. Se tarjoaa toimintakykyisille ikäihmisille mahdollisuuksia aktiiviseen ja monipuoliseen elämään Espoossa.

Vammaisneuvosto nostaa esiin seuraavat asiat:

1. Kaikkien ikääntyneiden huomioiminen

Vaikka 90 % selviää ilman tukipalveluita, ohjelman tulee kattaa myös ne henkilöt, jotka asuvat laitoksissa tai tarvitsevat avopalveluita. Myös heidän osaltaan tulisi huomioida palvelujen laatu ja elämän mielekkyys. Avopalveluiden riittävyys eli ennaltaehkäisevä toimintamalli (huomioitava myös budjetissa) tuo säästöjä pitkällä tähtäimellä.

2. Vammaiset vanhuks

Ohjelmassa tulee huomioida, että osa henkilöistä on vammautunut tai sairastunut pitkäaikaissairauteen jo paljon ennen ikääntymistä. Kun laskennallisesti katsotaan, että 10% väestöstä on vammaisia, on oletettavaa, että sama suhdeluku toteutuu myös ikääntyneissä. Vammaisten tarve palveluihin ei suinkaan vähene, vaikka he täyttävät 65 vuotta. Oletettavaa onkin, että tarve pikemminkin iän myötä kasvaa. Ohjelmassa tulee aina huomioida myös toimintarajoitteiset ihmiset ja tukea myös heidän aktiivisuuttaan.

3. Palvelujen riittävyys (seuranta ja toimenpiteet)

Ohjelman tulee sisältää myös palvelujen laadun ja niiden saannin seuranta. Seurannan perusteella tulee olla sovittuna toimenpiteet, joilla havaitut puutteet korjataan.

On tärkeää, että kotona asumisen tueksi on tarjolla palveluja tarpeen mukaisesti. Näyttää kuitenkin siltä, ettei ole selkeää tietoa siitä, ketkä tarvitsevat apua ja miten he selviävät. Eli apua tarvitsevat on löydettävä.

Aktiivisuus ja omatoimisuus edellyttävät mahdollisuuksia liikkumiseen ja osallistumiseen. Liikkumisen tueksi onkin tarjottava toimivien joukkoliikennetarkaisujen lisäksi yksilöllisiä perusoikeudet ja yhdenvertaisuuden takaavia palveluja, jos niille on tarvetta.

Tilanteiden muuttuessa voidaan tarvita tehostettua hoitoa tilapäisesti tai pidemmäksi ajaksi. Myös näiden paikkojen riittävä tarjonta on tärkeää.

4. Äkilliset tai kriittiset tilanteet (muutos- ja hätätilanteet)

Esimerkiksi sairastuminen, tapaturma tai puolison kuolema voivat yllättää ja katkaista toimivat käytännöt. Erityisesti näissä tilanteissa tulisi olla käytössä toimintatapa, jossa akuutti tilanne hoidetaan hallitusti ja hyvin. Esim. sairaalasta pääsyn yhteydessä varmistetaan selviytyminen (kotiuttamisen menettelytavat tulee olla selkeitä ja asiakkaan jatkotilanteen turvaavia). Uuden tilanteen järjestelyt tulee saada voimaan nopeasti. Myös omaisille tulee saada tietoa niin palveluista, toimintatavoista kuin akuuteista tilanteistakin.

5. Yksinäisyys

Yksinäisyys kasvaa ikääntymisen myötä. Ohjelman kannalta se on tietysti haaste, kuten on mainittukin. Tuleekin löytää keinoja yksinäisten tavoittamiseksi ja päättää toimenpiteistä yksinäisyyden torjumiseksi.

Yksinäisyys koskettaa kaikkia ikäryhmiä, joten enneltaehkäisy tulee aloittaa jo ennen ikääntymistä. On tärkeää huolehtia kaiken ikäisten syrjäytymisen ehkäisystä ja osallistumisen mahdollisuuksista. Tulee myös huomata, että riittämättömät palvelut eristävät ihmisiä kotiin, kun esim. liikuntakyky heikkenee.

6. Esteettömyys

Esteettömyys on selkeästi laajempi kokonaisuus, joka kattaa ympäristön, rakennusten sekä palvelujen esteettömyyden, saavutettavuuden, käytettävyyden ja turvallisuuden. Esteettömyys laajana käsitteenä on edellytys myös ikäihmisten omatoimisuudelle. Esteettömyyden toteutuminen edellyttää kaikkien toimijoiden määrätietoista työtä ja sitoutumista.

Ohjelmassa mainittu rakennuslautakunnan vastuu kattaa vain pienen osan rakentamisen prosessista. Rakentamisen osalta vastuun tuleekin jakaantua kaikille prosessiin osallistuville.

7. Asuminen kotona (asunnon esteettömyys, asunnon muutostyöt, apuvälineet)

Vammaisneuvoston puheenjohtajaan otetaan usein yhteyttä asunnon esteellisuuden vuoksi. Yhteydenotot tulevat ikääntyneiltä, joille asunto on muuttunut esteelliseksi esimerkiksi apuvälineen (rollaattori, pyörätuoli) saannin vuoksi tai toimintakyvyn heikennyttyä äkilliseksi. Monesti näyttää, ettei esteetöntä asuntoa löydy, asuntoon ei voida (ei ole ehkä rahaakaan) tehdä

muutostöitä tai apuvälineet eivät ole sopivia. Esimerkiksi pyörätuolit ovat kömpelöitä tai rollaattorit liian kevyitä tarpeeseen nähden.

Kotona asumisen tueksi tarvitaankin toiminnan mahdollistava koti (asunto) sekä käyttäjälle tarpeelliset apuvälineet.

8. Sähköiset palvelut ja teknologian hyödyntäminen

Sähköiset palvelut ja tekniset apuvälineet näyttävät ottavan ohjelmassa merkittävän roolin. Monesti kuitenkin osaaminen ei riitä tai toimintakyvyn rajoitukset estävät esim. sähköisten palvelujen käyttämisen. Tärkeää onkin turvata myös henkilökohtainen palvelu mm. sähköisten palvelujen rinnalla.

9. Paljon haasteita

Ohjelmassa on paljon haasteita, jotka tulee ratkaista. Ratkaisut tarvitsevat tuekseen toteutumista edistävät toimintamallit.

Toivomme vastauksianne lausuntoomme. Lisäksi haluamme kommentoida lopullista ohjelmaa myös sosiaali- ja terveyslautakunnalle.

Espoon vammaisneuvoston puolesta

Pirkko Kuusela
vammaisneuvoston puheenjohtaja

JAKELU

Maria Rysti
Vammaisneuvosto